

Gorinchem 31 december 2017 - overweging:

In deze tijd, zo vlak voor de jaarwisseling kijken we vaak terug en vooruit.

Ik richt me nu op het vooruitblikken, al zijn er natuurlijk de nodige overeenkomsten met terugblikken.

Bij het vooruitblikken kun je je in elk geval afvragen hoe je naar de toekomst kijkt.

Daarbij een lezing vol enthousiasme uit Hooglied en daartegenover de pessimistische Prediker.

Al is een beetje pessimisme misschien juist wel een manier om gelukkig te worden.

In Hooglied het enthousiasme dat je bij geliefden kunt vinden, vooral bij nieuwe stellen.

Het zijn hier een jongen en een meisje. Maar ook bij ouderen kan dat zo zijn!

Het enthousiasme tijdens de verliefdheid.

Verliefdheid die de basis kán leggen voor een goede relatie.

Door de sterke aantrekkingskracht willen de geliefden namelijk vaak bij elkaar zijn en zo leren ze elkaar beter kennen.

En zoals hij is er geen ander.

Zoals zij is er geen ander.

Dat staat haaks op het idee van Prediker dat er niets nieuws gebeurt.

Maar ja, dan zou Prediker zeggen dat het met jonge stelletjes al net zo is.

Zo worden verliefd. Soms gaat het goed, soms niet.

Uiteindelijk worden ze samen, alleen of met een ander oud.

Misschien krijgen ze kinderen. Misschien niet.

En tenslotte gaan ze dood en worden ze langzaam vergeten.

Maar wácht eens even.

Elk mens is uniek, is nieuw.

Met een combinatie van genen die alleen bij eeneiige tweelingen of drielingen vaker dan 1 keer voorkomt. Maar die in het verleden en in de toekomst nooit meer precies zo zal voorkomen.

Tenzij we gaan klonen.

En dan nog, kijk goed naar eeneiige tweelingen.

Dan kunnen we vaak verschillen zien, maar ook als we die niet zien zijn ze er wel.

Bijvoorbeeld in persoonlijkheid en in andere eigenschappen, zoals de stem.

Zo kon ik bij een reünie van de basisschool Martijn en Daniel nog steeds niet uit elkaar houden op grond van hun uiterlijk, maar zodra er eentje begon te praten wist ik gelijk wie wie was.

Ja, dus zelfs als de genen hetzelfde zijn en een groot deel van de omgeving en opvoeding ook, dan nog zijn er verschillen.

En vanuit die uniciteit kan er een relatie ontstaan met een ander mens, die zelf uiteraard ook uniek is.

Daarmee is hun relatie ook uniek.

In Hooglied gaat het om geliefden, maar ook voor andere relaties geldt dat deze uniek zijn.
Zo bouw ik een unieke band op met mijn 2 kinderen.

Aan de andere kant heeft Prediker óók wel een punt.

Veel patronen herhalen zich.

Misschien niet precies hetzelfde, maar toch is er veel hetzelfde als wat in het verleden gebeurde en wat in de toekomst nog zal gebeuren.

Op grote schaal, met conflicten bijvoorbeeld, maar ook op kleine schaal.

Met relaties die goed of slecht aflopen en steeds weer een nieuwe generatie kinderen.

En als we nu eens vanuit beide standpunten naar 2018 zouden kijken?

Alsof het voor hun het volgend jaar zou zijn.

De jongen en het meisje zitten vol dromen.

Zijn erg optimistisch en willen vooral veel samen zijn.

Dat nieuwe jaar móet dus wel fantastisch worden!

En zelfs de imperfecties van de ander zijn perfect volgens 'All of me' van John Legend, een populair nummer voor huwelijksinzegeningen. Ze zouden het vast een mooi lied vinden.

Maar dat jaar leren ze elkaar beter kennen, zien ze ook irritante eigenschappen.

Leren ze ook elkaars schoonfamilie beter kennen. Dat kan meevallen, maar ook tegenvallen.

Ook is er meer dat jaar dan alleen hun relatie.

Misschien raken ze hun baan kwijt.

Misschien een verhuizing naar een andere plaats om samen te kunnen wonen.

Maar bevalt die plaats wel? Of is er sprake van heimwee naar de stad of het dorp waar zij of hij tot dan toe hun hele leven woonde?

Er kunnen ook hele andere dingen gebeuren.

Zoals familieruzies, overlijden van dierbaren.

Misschien willen ze graag een kindje krijgen en lukt dat niet.

Het leven is tenslotte niet alleen rozengeur en maneschijn.

Hun verwachtingen zijn zó optimistisch dat het bijna alleen maar tegen kan vallen.

Optimisme is populair. Lijkt een voorwaarde te zijn voor geluk.

Figuren als Emile Ratelband met zijn Tjakka!

Móe word je er van zou Prediker zeggen.

En dan Prediker. Hij verwacht niet zoveel.

Echt nieuw zal 2018 niet worden, want er is niets echt nieuw.

Een beetje saai misschien, maar hij maakt zich dus óók niet veel zorgen.

Ik moet toegeven, soms klinkt Prediker wel een beetje depressief.

Maar hij heeft ook een flinke dosis realisme en relativisme en dat zorgt voor een zekere stabiliteit.

Uiteraard weet Prediker dat er goede, slechte en middelmatige jaren zijn.

Hij hoopt dan dat 2018 een goed jaar wordt en kan dat iedereen oprecht toewensen.

Maar hij gaat daar niet vanuit. Hij ziet wel hoe het zal lopen.

In Zweden gaf Ida Hallgren de cursus 'Beter wordt het niet', een soort opleiding tot pessimisme.

Ze legt de problemen van het optimisme bloot:

Als je jezelf betrapt op ongelukkige gedachten moet je OF harder lopen OF ben je niet optimistisch genoeg.

Werpt het ene zelfhulpboek geen vruchten af, probeer er dan nog eentje en nog eentje.

Als het dan nog niet lukt, dan doe je iets ontzettend fout.

De centrale boodschap van positiviteitsgoeroes: je kunt worden wat je wilt, zolang je er maar in gelóóft.

En dat is klinkklare onzin.

Zo kan ik geen schilderijen maken zoals Rembrandt, hoe zeer ik me daarop ook zou concentreren.

Ik heb daarvoor simpelweg het talent niet.

En zelfs al zou iemand dat wel hebben, maar breekt hij of zij op een ongelukkige manier zijn of haar arm, dan kan die droom óók in duigen vallen.

In die positiviteitsfilosofie is geen ruimte voor het soms tragische lot.

Voor pech en beperkte mogelijkheden. Kortom voor de realiteit!

Overigens is Ida Hallgren zeker niet zonder humor, zo vraagt ze:

'Hoe kan het dat de meeste zelfhulpgoeroes een lange lijst boeken op hun naam hebben staan?

Werkten hun eerdere methoden niet?

Even serieus weer: een overschot aan optimisme leidt tot verwachtingen die niet waargemaakt kunnen worden.

Het zorgt er voor dat we niet voorbereid zijn op tegenslagen.

Dat we geen plan B hebben als er iets niet lukt.

Van mijn vader leerde ik als kind het gezegde: 'Wie niet waagt, wie niet wint.'

Een aansporing om risico's te durven nemen, bij een onzekere uitkomst.

En dat is goed!

Maar niet voor niets luidt de uitspraak niet: 'Wie waagt, wie wint.'

Het jonge stel van Hooglied gaat er helemaal voor: ze wagen het erop.

Zonder het er op te wagen, wordt het ook nooit wat.

Maar een pas verliefd stel kan beter wel de tijd nemen om elkaar beter te leren kennen.

Als ze hun huis verkopen of hun huur opzeggen om samen te zijn, moeten ze zich er wel van bewust zijn wat dat betekent als het toch niet goed gaat.

Zorg voor een plan B voordat je ingrijpende stappen zet.

En stél: ze krijgen kinderen in 2018, dan moeten ze het een en ander regelen voor als er iets mis gaat.

Iets met de relatie, maar ook bij onverwachtse ziekte of dood.

En dat is maar een voorbeeld. Het is een algemeen principe: wees voorbereid op tegenslagen.

Met grote en met kleinere zaken.

Het hebben van een plan B is niet negatief. Echt niet!

Het betekent niet dat je er vanuit gaat dat plan A misgaat.
Maar wel dat plan A mis KAN gaan.

En als je zo voorbereid bent, kun je beter omgaan met tegenslagen.
En ben je eerder dankbaar voor wat goed gaat, omdat je daar wel op hoopte, maar er niet vanuit ging. Het niet als vanzelfsprekend ziet dat het goed gaat.
En dat zorgt er ook voor dat je je beter kunt inleven in anderen, als die het moeilijk hebben.
Veel te vaak krijgen mensen in deze tijd het extra zwaar als ze het moeilijk hebben, omdat anderen vinden dat het wel aan hen moet liggen. En soms geloven ze het zelf helaas ook nog.
Dan kan optimisme aan de basis liggen van een depressie.

Het jonge stel moet oppassen dat ze niet te hard van stapel lopen.
En Prediker mag wel eens wat vrolijker naar het leven kijken.
Is er echt niets nieuws? Nee Prediker, dan moet je toch wat beter kijken naar de ontwikkelingen in de wereld en naar mensen om je heen!

We zouden het door de duidelijke verschillen bijna vergeten, maar er is ook een overeenkomst tussen het stel in Hooglied en Prediker.

Het jonge stel is duidelijk aan het genieten.
Maar Prediker roept er verderop ook toe op.
Prediker 11:7 en 8: 'Wat is het licht van de zon heerlijk. Wat is het leven goed! Als je lang leeft, geniet dan van elke dag. Bedenk dat er nog veel donkere dagen zullen komen. En dat alles wat nog komt, snel voorbij gaat.'

Over snel gesproken: voor je het weet is het 2018.
Ik wens u een prachtig jaar toe! En geniet daarin zoveel mogelijk. Maar bereid je ook voor op eventuele tegenslagen.
Dán zou het best wel eens zo kunnen zijn, dat als u volgend jaar terugkijkt op 2018, dat dit een mooi jaar is geworden dánkzij een plan B.

Amen

Ds. Menno Hofman.